

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра економіки та соціально-поведінкових наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

Кірдан О. П.
«23» серпня 2023 року

ОК.06_РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТЕКОНОМІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Освітня програма Освітньо-професійна програма
Облік і оподаткування

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Робоча програма з дисципліни «Політекономія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування.

Розробник: Кірдан О.П., д.пед.н., к.е.н., професор кафедри економіки та соціально-поведінкових наук

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки та соціально-поведінкових наук

Протокол № 1 від «23» серпня 2023 року

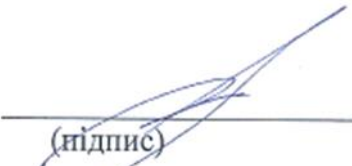
Завідувач кафедри економіки та соціально-поведінкових наук

_____ (Кірдан О.П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії навчально-наукового інституту економіки та бізнес освіти

Протокол №1 від «24» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
навчально-наукового інституту
економіки та бізнес-освіти

_____ (Пачева Н.О.)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	I	I
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів із розподілом:		
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:		
Аудиторні:	60	16
Лекційні	30	8
Практичні	30	8
Лабораторні		
Самостійна робота	40	84
Індивідуальні завдання	20	20
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Завдання дисципліни «Політекономія» полягають в оволодінні студентами наступними **компетентностями:**

загальними:

ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 07. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

фаховими:

ФК 01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.

ПРН 15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

ПРН 25. Вміти застосовувати в професійній діяльності знання та розуміння процесів державного та ринкового регулювання соціально-трудових відносин, планування, організації, управління продуктивністю та оплатою праці, формування кадрового складу та управління ефективністю персоналу підприємства

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до політекономії та теоретичні основи ринкових процесів

Тема 1. Предмет і метод політекономії

Глумачення предмета політичної економії різними школами економічної науки. Економіка, політична економія, економікс. Місце політичної економії в системі наук. Об'єктивне та суб'єктивне в економіці. Економічні закони, їх об'єктивний характер та класифікація. Закони діалектики в політекономічному дослідженні. Економічні категорії.

Тема 2. Економічні потреби та інтереси

Економічні потреби суспільства, їхня сутність та структура. Класифікація потреб. Закон зростання потреб. Взаємозв'язок виробництво - потреби. Теорії потреб і мотиваційно-стимуляційний механізм. Теорія потреб А. Маслоу. Закон насичення потреб. Економічні суперечності між безмежними потребами і обмеженістю ресурсів та шляхи їх розв'язання. Економічні інтереси, їхня сутність, види та взаємодія. Домінування приватного інтересу в ринковій економіці.

Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку

Методологія визначення економічної системи та її сутність. Формацийний та цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку. Цілісність, органічність, ієрархічність системи. Структурні елементи економічної системи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Функціонування суб'єктів системи в єдності прав, обов'язків та відповідальності. Місце і роль людини в економічній системі. Економічні відносини (відносини власності) як елемент економічної системи і її форма. Суспільний спосіб виробництва.

Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші

Форми суспільного виробництва. Товар та його властивості. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Теоретичні концепції виникнення і сутності грошей: металістична та номіналістична теорія. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей К Маркса. Сучасні теорії грошей. Функції грошей та їх еволюція. Грошова система, її структурні елементи і типи. Різноманітність форм грошей: товарні, металеві та паперові гроші; кредитні та електронні гроші. Функціональні форми грошей. Особливості функціонування паперових грошей. Демонетизація. Закони грошового обігу та інфляція. Закон кількості грошей в обігу. Інфляція: зміст, причини, види, наслідки. Історія грошей України.

Тема 5. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення

Об'єктивні умови виникнення ринку та його сутність. Ринок як економічна категорія. Характерні риси, основні принципи функціонування та етапи розвитку ринку. Функції ринку. Переваги та недоліки ринкового механізму. Сучасні теорії ринку. Становлення ринкових відносин в Україні. Формування інфраструктури ринку в Україні. Кон'юнктура ринку. Ціна ринкової рівноваги. Механізм ринкового саморегулювання. Проблеми входження України у світовий ринковий простір та способи їх розв'язання.

Тема 6. Попит та пропозиція, їх взаємодія

Ринковий попит і пропозиція. Теорія ринкової рівноваги. Суть попиту та фактори, що його визначають. Закон попиту. Крива попиту. Пропозиція. Зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Закон спадної віддачі. Діалектична залежність попиту та пропозиції. Рівновага попиту та пропозиції. Теорія рівноваги Л. Вальраса.

Тема 7. Підприємство як товаровиробник

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Взаємозв'язок підприємств та власності. Основні форми господарської діяльності та види діяльності. Підприємництво в умовах ринкового господарювання.

Тема 8. Витрати виробництва і прибуток

Кругообіг капіталу і три його стадії. Три функціональні форми промислового капіталу. Обіг капіталу. Основний і оборотний капітал. Фізичний та моральний знос основного капіталу. Амортизація, її показники та методи нарахування. Час і швидкість обігу капіталу. Оборотний капітал. Оборотні засоби. Активи підприємства. Показники ефективності використання капіталу. Капіталомісткість і капіталовіддача.

Змістовий модуль 2. Економічна політика держави та закономірності розвитку світового господарства

Тема 9. Результативність суспільного виробництва і національний дохід

Сутність національного доходу і його структура. Історичні концепції й теорії національного доходу. Виробництво національного доходу. Продуктивна і непродуктивна праця. Розподіл національного доходу. Основні і похідні доходи. Первинні і вторинні доходи. Перерозподіл національного доходу. Податки і оплата послуг як методи перерозподілу національного доходу. Зростання ролі державного бюджету у перерозподілі національного доходу. Вплив цін на перерозподіл національного доходу. Використання національного доходу. Споживання і заощадження: співвідношення, тенденції й динаміка.

Тема 10. Національний ринок та економічна рівновага

Сутність і структура національного ринку. Основні елементи сучасного регульованого ринку. Попит і пропозиція та механізм їх збалансованості.

Тема 11. Макроекономічна нестабільність

Причини і механізм циклічних коливань. Структурні кризи в економіці. Теорії циклів. Антициклічне регулювання економіки.

Тема 12. Держава та її економічні функції

Моделі державного регулювання економіки. Механізм державного регулювання економіки. Основні методи державного регулювання економіки.

Тема 13. Суть і структура світового господарства

Світове господарство і його структура. Міжнародний поділ праці та процес інтернаціоналізації суспільного способу виробництва. Міжнародна економічна інтеграція.

Тема 14. Форми міжнародних економічних відносин

Світогосподарські зв'язки та їхні форми. Міжнародний рух капіталів та його закономірності. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна міграція робочої сили.

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Глобалізація як новий етап розвитку інтеграційних процесів у світовій економіці. Економічні основи й передумови глобальних проблем людства. Класифікація глобальних проблем. Глобалізація світогосподарських зв'язків і загострення загально-цивілізаційних проблем людства. Причини загострення глобальних проблем. Переваги та недоліки глобалізації. Концепція сталого економічного розвитку. Екологічна криза. Основні напрямки формування стратегій екорозвитку. Необхідність і форми співробітництва у розв'язанні глобальних проблем.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		п	інд.	с.р.	л		п	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Вступ до політекономії та теоретичні основи ринкових процесів										
Тема 1. Предмет і метод політекономії	7	2	2	1	2	8	1	1	1	5
Тема 2. Економічні потреби та інтереси	7	2	2	1	2	8	1	1	1	5
Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	7	2	2	1	2	6			1	5
Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	7	2	2	1	2	8	1	1	1	5
Тема 5. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	7	2	2	1	2	8	1	1	1	5
Тема 6. Попит та пропозиція, їх взаємодія	7	2	2	1	2	8	1	1	1	5
Тема 7. Підприємство як товаровиробник	7	2	2	1	2	8	1	1	1	5
Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	7	2	2	1	2	6			1	5
Разом за змістовим модулем 2	56	16	16	8	16	60	6	6	8	40
Змістовий модуль 2. Економічна політика держави та закономірності розвитку світового господарства										
Тема 9. Результативність суспільного виробництва і національний дохід	7	2	2	1	2	6			1	5
Тема 10. Національний ринок та економічна рівновага	8	2	2	1	3	8	1	1	1	5
Тема 11. Макроекономічна нестабільність	9	2	2	2	3	10	1	1	2	6
Тема 12. Держава та її економічні функції	10	2	2	2	4	9			2	7
Тема 13. Суть і структура світового господарства	10	2	2	2	4	9			2	7
Тема 14. Форми міжнародних економічних відносин	10	2	2	2	4	9			2	7
Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	10	2	2	2	4	9			2	7
Разом за змістовим модулем 2	64	14	14	12	24	60	2	2	12	44
Модуль 2 (ІНДЗ)										
<i>ІНДЗ</i>		-	-	20	-		-	-	20	-
<i>Усього годин</i>	120	30	30	20	40	120	8	8	20	84

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет і методи політекономії	2	1
2	Тема 2. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси	2	1
3	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	2	
4	Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	2	1
5	Тема 5. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	2	1
6	Тема 6. Попит та пропозиція, їх взаємодія	2	1
7	Тема 7. Підприємство як товаровиробник	2	1
8	Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	2	
9	Тема 9. Результативність суспільного виробництва і національний дохід	2	
10	Тема 10. Ринкова економіка: сутність, функції і типи. Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу	2	1
11	Тема 11. Макроекономічна нестабільність	2	1
12	Тема 12. Держава та її економічні функції	2	
13	Тема 13. Суть і структура світового господарства	2	
14	Тема 14. Форми міжнародних економічних відносин	2	
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	2	
		30	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет і методи політекономії	2	5
2	Тема 2. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси	2	5
3	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	2	5
4	Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	2	5
5	Тема 5. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	2	5
6	Тема 6. Попит та пропозиція, їх взаємодія	2	5
7	Тема 7. Підприємство як товаровиробник	2	5
8	Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	2	5
9	Тема 9. Результативність суспільного виробництва і національний дохід	2	5
10	Тема 10. Ринкова економіка: сутність, функції і типи. Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу	3	5
11	Тема 11. Макроекономічна нестабільність	3	6
12	Тема 12. Держава та її економічні функції	4	7
13	Тема 13. Суть і структура світового господарства	4	7
14	Тема 14. Форми міжнародних економічних відносин	4	7
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	4	7
		40	84

8. Індивідуальні завдання

Мета й етапи підготовки роботи

Метою ІНДЗ є поглиблення і закріплення студентами теоретичних знань з дисципліни та набуття вмінь пов'язувати свої знання з практикою. Виконання ІНДЗ дає студентові можливість навчитися самостійно використовувати й узагальнювати теоретичні положення та інформаційні матеріали, формулювати власні погляди стосовно невіршених проблем та обґрунтовувати висновки і пропозиції, спрямовані на їх вирішення.

Основні етапи виконання ІНДЗ

- I. Вибір теми та визначення завдань дослідження.
- II. Добір та вивчення літератури, збирання та обробка інформації. III. Складання плану роботи.
- IV. Написання та оформлення ІНДЗ.

Вибір теми та підготовка ІНДЗ

Робота студента з вибору теми ІНДЗ має розпочинатися з ознайомлення з тематикою ІНДЗ. Орієнтовна тематика подається в робочій програмі з дисципліни та навчально-методичному комплексі.

Структура та обсяг ІНДЗ

ІНДЗ повинно мати чітку логічну побудову з відповідними складовими елементами. Традиційно ІНДЗ складається зі вступу, основної частини, висновків та списку використаних джерел.

У вступі дають оцінку сучасного стану досліджуваної проблеми. Основна частина роботи поділяється на кілька розділів. Перший з них, зазвичай, присвячується теоретико-методологічним питанням досліджуваної теми; інші – питанням аналізу досліджуваної проблеми, обґрунтуванню висновків та пропозицій щодо її вирішення.

У висновках стисло підсумовують результати дослідження. Тут містяться висновки і пропозиції, що показують, якою мірою досягнута мета та вирішені завдання, поставлені у вступі.

Список використаних джерел включає перелік джерел, що використовувались при написанні ІНДЗ.

Обсяг ІНДЗ – 20-25 сторінок формату А 4 рукописного тексту або 15-20 сторінок комп'ютерного набору.

Приблизний обсяг структурних складових тексту ІНДЗ (кількість сторінок): вступ – 1-2; основна частина – 10-15; висновки – 1-2.

Рекомендована тематика ІНДЗ

1. Виникнення та становлення політичної економії.
2. Етапи розвитку політичної економії, сучасний етап розвитку.
3. Тракткування предмета політичної економії різними школами.
4. Економічні системи як об'єкт дослідження в політичній економії.
5. Історичний та функціональний підходи до структуризації політичної економії.
6. Функції політичної економії.
7. Методи економічного дослідження.
8. Позитивна і нормативна політична економія.

9. Графічні та економетричні методи дослідження.
10. Поняття економічної системи та її структура.
11. Функціонально-історичні типи економічних систем.
12. Поняття перехідної економічної системи. Типологізація перехідних економічних систем.
13. Особливості функціонування перехідної економічної системи України.
14. Поняття і структура виробничої системи.
15. Еволюція виробничої системи, її історичні типи.
16. Історичний розвиток виробничої системи в Україні.
17. Закон зростання потреб та механізм його дії.
18. Виробництво як визначальний фактор формування потреб та їх розвитку.
19. Корисність продукту. Гранична корисність.
20. Закон спадної граничної корисності та його функції.
21. Економічні ресурси, їх обмеженість.
22. Постійні та змінні економічні ресурси.
23. Повна зайнятість і повний обсяг виробництва.
24. Крива виробничих можливостей.
25. Поняття альтернативної вартості. Альтернативна вартість та обмеженість ресурсів.
26. Закон зростання альтернативної вартості.
27. Неповне використання економічних ресурсів.
28. Формування виробничої програми в умовах неповного використання ресурсів.
29. Змінні ресурси і економічне зростання.
30. Екстенсивне та інтенсивне економічне зростання.
31. Поняття детенсивного економічного зростання.
32. Крива виробничих можливостей в умовах економічного зростання.
33. Поняття виробничої функції. Функція Кобба-Дугласа.
34. Поняття і принципи функціонування конкурентної ринкової системи.
35. Функції конкурентної ринкової системи.
36. Схема кругообігу ресурсів, продуктів, доходу в конкурентній ринковій системі.
37. Ресурсно-продуктовий і дохідно-витратний потоки в схемі кругообігу ресурсів, продуктів, доходу в конкурентній ринковій системі.
38. Ефективність функціонування конкурентної ринкової системи. Загальна формула економічної ефективності.
39. Проблема ефективності конкурентного ринку в західних економіках.
40. Поняття конкурентного ринку. Функціональні типи конкурентного ринку.
41. Крива попиту. Зміщення по кривій попиту, зміщення кривої попиту.
42. Суть закону попиту.
43. Індивідуальний та ринковий попит.
44. Поняття пропозиції, шкала пропозиції.
45. Ринкова ціна як детермінанта формування ринкової пропозиції.
46. Крива ринкової пропозиції та її властивості.

47. Суть закону пропозиції.
48. Зміщення кривої ринкової пропозиції під впливом дії нецінових факторів.
49. Особливості формування і зміни кривих ринкової пропозиції в перехідних економічних системах.
50. Попит і пропозиція: ринкова рівновага.
51. Поняття рівноважних ринкових цін, рівноважного обсягу виробництва.
52. Зміна попиту. Основні ефекти зміни попиту.
53. Зміна пропозиції. Основні ефекти зміни пропозиції.
54. Графічна ілюстрація ефектів зміни попиту і пропозиції в моделі «попит-пропозиція».
55. Поняття монополістичної ринкової системи, причини її виникнення.
56. Конкуренція і монополія. Недосконала конкуренція.
57. Основні ринкові структури на ринку недосконалої конкуренції: чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія.
58. Ефективність функціонування монополістичних ринкових систем.
59. Чистий монополістичний ринок в перехідних економіках.
60. Історія світового досвіду в антимонопольному законодавстві та антимонопольній практиці.
61. Антимонопольні дії в перехідних економіках.
62. Поняття і типи змішаної ринкової системи.
63. Ринково-державні змішані економічні системи.
64. Державно-ринкові змішані економічні системи.
65. Проблеми формування змішаної економічної системи України.
66. Структура змішаної економічної системи.
67. Державний і приватний сектор змішаної економічної системи.
68. Формування структури змішаної економічної системи України.
69. Змішана економічна система і соціально-політична система суспільства.
70. Еволюція змішаної постсоціалістичної економічної системи України.
71. Економічні функції держави у змішаних економічних системах.
72. Державний перерозподіл доходів у змішаних економічних системах.
73. Проблеми державного перерозподілу доходів в Україні.
74. Державний перерозподіл ресурсів у змішаних економічних системах.
75. Проблеми державного перерозподілу ресурсів у змішаній економічній системі.
76. Приватний сектор у змішаній ринковій системі, його структура.
77. Економічні функції домогосподарств.
78. Проблеми формування грошових доходів і витрат домогосподарств в Україні.
79. Фірми як підсистема приватного сектора змішаної економічної системи.
80. Структура капіталу та його оборот. Суть кругообігу капіталу. Продуктивність капіталу. Дисконтування його вартості.
81. Інвестиції та капіталоутворення.
82. Попит на інвестиції, крива попиту на інвестиції.

83. Іноземне інвестування у перехідні економіки.
84. Поняття грошей, їх природа.
85. Види грошей. Сучасні гроші, їх особливості.
86. Функції грошей. Функції сучасних грошей.
87. Грошова система, типи грошових систем, етапи їх історичної еволюції.
88. Номінальна та реальна вартість грошей.
89. Основні види грошової пропозиції і канали її формування.
90. Основні формули (агрегати) грошей. Агрегати М1, М2, М3.
91. Кількісне рівняння обміну. Швидкість обігу грошей, швидкість обігу доходу.

9. Методи навчання

Лекції мають сприяти пізнанню основних теоретичних питань курсу, висвітлювати та обґрунтовувати логічний зв'язок категорій і законів політичної економії, спонукати до вивчення суттєвих, стійких зв'язків у реальному складному та мінливому економічному житті, формувати бажання пізнавати та використовувати світовий досвід для практичного застосування.

Практичні заняття спрямовані на формування навичок самостійного пізнання категорій та законів економічного життя, закріплення і поглиблення знань курсу. Вони передбачають залучення інтерактивних методів навчання, необхідність колективного обговорення та отримання навичок формування власної думки, а також уміння вести дискусії аргументовано і толерантно, кваліфіковано ставити запитання, обґрунтувати доцільність чи хибність використання тієї чи іншої теорії стосовно конкретної економічної ситуації.

Самостійна робота передбачає застосування сучасних методів та новітнього інструментарію для проведення комплексного економічного аналізу. Тому завдання для самостійного опрацювання починаються з тем, які носять більш прикладний характер, вимагають самостійного цілеспрямованого пошуку інформації, спонукають студентів до її систематизації, аналізу, узагальнень, вчать робити аргументовані висновки.

10. Методи контролю

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти. У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізація та диференціація, проблемна тощо)

та інформаційно-комунікаційні (мультимедійні, комп'ютерні, інтернет-технології та дистанційні курси) технології.

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру і рівня складності, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного і підсумкового контролю за 100-бальною шкалою.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є такі чинники:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях. При контролі систематичності та активності роботи оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати виконання, експрес- контролю, складання конспекту занять, регулярне відвідування занять тощо.

- виконання завдань для самостійного опрацювання. При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій тощо.

- виконання модульних (контрольних) завдань. При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться у формі тестів.

Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни.

До підсумкового контролю входить іспит з дисципліни.

Студенти зобов'язані складати іспит у разі отримання менше 59 балів за результатами поточного модульного контролю. Студенти, що отримали 59 балів мають можливість не складати іспит (оцінка при цьому виставляється відповідно до інтервальної шкали).

Іспит проводиться у формі письмового виконання екзаменаційних завдань або тестування в освітньому середовищі Moodle. На іспит виносяться вузлові проблеми дисципліни.

Методичне забезпечення: Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео-, та аудіо матеріали;

ресурси Інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовується система дистанційного навчання «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною системою	Оцінка за системою в УДПУ
A	<p style="text-align: center;">ВІДМІННО</p> <p>Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію (наукова література, газетно-журнальні публікації, Інтернет, мультимедійні програми тощо), виявляє власне ставлення до неї, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдаровання і нахили.</p>	5 (відмінно)	90-100
B	<p style="text-align: center;">ДУЖЕ ДОБРЕ</p> <p>Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен самостійно опрацювати навчальний матеріал, але потребує консультацій з викладачем; виконує творчі завдання.</p>	4 (добре)	82-89
C	<p style="text-align: center;">ДОБРЕ</p> <p>Студент знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень. Студент здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності.</p>		75-81

D	<p style="text-align: center;">ЗАДОВІЛЬНО</p> <p>Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію.</p>		69-74
E	<p style="text-align: center;">ДОСТАТНЬО</p> <p>Студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу, здатний повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтується в поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.</p>	3 (задовільно)	60-68
FX	<p style="text-align: center;">НЕЗАДОВІЛЬНО</p> <p>Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє здатність елементарно викласти думку; може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними.</p>	2	35-59
F	<p style="text-align: center;">НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс.</p> <p>Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.</p>	(незадовільно)	1-34

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота															Модуль 2 (ІНДЗ)	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	15	10	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

13. Рекомендована література

Основна

1. Політична економія. навч. посіб. / За редакцією д.е.н., проф. Г.І. Башняніна і к.е.н., доц. Є.С. Шевчук. 3-тє вид., перероблене і виправлене. Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. 480с.
2. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. Київ. Знання Прес, 2006. 631 с.
3. Політична економія: Навч. посібник / К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О. Беляєв та ін. Київ. КНЕУ, 2001. 508с.
4. Політична економія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. Київ. Академвидав, 2004. 672 с. (Альма-матер).
5. Політична економія / уклад. Л.Й. Сергієнко, А.С. Музиченко, С.А. Музиченко та ін. Умань : РВЦ «Софія», 2007. 172 с.
6. Кульчицький Б. В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія: Навчальний посібник. Київ. Видавничий центр «Академія», 2005. 336с.
7. Мочерний С. В., Довженко М. В. Економічна теорія: підручник. Київ: видавничий центр «Академія», 2004. 856с..
8. Башнянин Г. І., Лазур П. Ю., Медведєв В. С. Політична економія. Київ. Ніка-Центр, Ельга, 2000. 449б.
9. Економічна енциклопедія: У 3-х томах. Т.1. (ред.кол.: С. В. Мочерний (відп. Ред.) та ін. Т.1. Київ. Видавничий центр «Академія», 2000. С.732.
10. Економічна енциклопедія: У 3-х томах. Т.2. (ред.кол.: С. В. Мочерний (відп. Ред.) та ін. Т.1 Київ. Видавничий центр «Академія», 2000. С.848.

Допоміжна

1. Самюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Макроекономіка. Київ. Основи, 1995. 498с.
2. Самуельсон П. Економіка: Підручник. Львів: Світ, 1993.
3. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика / Пер. з англ. Львів: Просвіта, 1999.

14. Інформаційні ресурси

Наукові установи

Національна академія наук України. Режим доступу:
<http://www.nas.gov.ua/Pages/default.aspx>

Українська академія аграрних наук. Режим доступу:
<http://www.uaan.kiev.ua/>

Інститут регіональних досліджень НАН України. Режим доступу:
<http://irr.org.ua/>

Інститут світової економіки і міжнародних відносин. Режим доступу: <http://www.iweir.org.ua/>

Інститут соціології НАН України. Режим доступу: <http://www.i-soc.kiev.ua/>

Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/>

Інститут економіки промисловості НАН України. Режим доступу: <http://iep.donetsk.ua/>

Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Режим доступу: <http://www.iepd.dn.ua/>

Органи державної влади

Міністерство аграрної політики. Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>

Міністерство економіки України. Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/>

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>

Міністерство палива та енергетики. Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/index>

Міністерство праці та соціальної політики. Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/index>

Міністерство промислової політики України. Режим доступу: <http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/index>

Міністерство фінансів України. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

Державний комітет статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Національна комісія регулювання електроенергетики України. Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>

Вищі національні економічні заклади освіти

Київський національний торговельно-економічний університет. Режим доступу: <http://www.knteu.kiev.ua/>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/>

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Режим доступу: <http://www.kneu.kiev.ua/>

Партнери з економічної освіти за кордоном

Угорська академія наук. Режим доступу: <http://www.mta.hu/>

Німецький інститут економічних досліджень (м. Берлін). Режим доступу: <http://www.diw.de/deutsch>

Об'єднаний інститут прикладних системних досліджень (Австрія). Режим доступу: <http://www.iiasa.ac.at/>

Лодзинський університет (Польща). Режим доступу: <http://www.uni.lodz.pl/>

Інститут раціонального використання енергії Університету м. Штуттгарт (Німеччина). Режим доступу: http://www.ier.uni-stuttgart.de/index_en.html

Бібліотеки України:

Національна бібліотека України ім. Вернадського (Київ). Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

Національна парламентська бібліотека (Київ). Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>

Державна науково-технічна бібліотека України (Київ). Режим доступу: <http://gntb.gov.ua/ua/>

Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника. Режим доступу: <http://www.library.lviv.ua/>

Одеська державна наукова бібліотека ім. М.Горького. Режим доступу: <http://www.ognb.odessa.ua/>

Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г.Короленка. Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.co>